

S egy valami, úgy hiszem, máris bizonyos: az új „Lakatos”, ha teljessé válik, hosszú ideig megkerülhetetlen kézikönyvként fogja szolgálni a kutatók nemzedékeit.

LENGYEL ANDRÁS

Gyurgyák János: Huszonöt év a magyar könyvkiadásban. Századvég Kiadó 1985–1994. Osiris Kiadó 1995–2010. Bibliográfia. Bp. 2010. Osiris Kiadó, 196 l.

Születésnap buli, vagy gyászünnepe? Azt hiszem többen feltették maguknak ezt a kérdést az Századvég – Osiris Kiadók 25. születésnapján az Országos Széchényi Könyvtárban. Az elmúlt negyedszázad egyik legjelentősebb szakkönyvkiadója, annak vezetője, Gyurgyák János számos írásában kongatja a vészharangot a szakkönyvek kiadásával kapcsolatban. Tény, hogy az elmúlt 10 évben nem változó, vagy inkább növekvő éves kiadványszám mellett a magyarországi könyvkiadásban alig 20 %-al van jelen a szakkönyv, és a komolyan vehető tudományos ismeretterjesztés. Ez a jelenség akkor is szomorú, tragikus, ha az életmódváltással, egészségőrzéssel kapcsolatos nagyon komoly kiadványok száma nő (szép kertek, házak, sport, egészség stb). Egy egészséges, jó módú, de bunkó országban élni ugyanúgy nem jó, mint a nagyon okos, szegény és egészségtelen emberek között.

Az alapvető kérdés az állam szerepének elvi, és gyakorlati meghatározása. Nincsen olyan ország a világban, ahol a szakkönyvkiadás állami támogatás nélkül működne, ahogy a posztmodern demagógia istene, A PIAC nem alkalmas ennek a gondnak a kezelésére még olyan helyeken sem, ahol nem 10 milliós a lakosság, és lerongyolódott köztisztviselési hálózat tengeti nyomorúságos életét (például Olaszországban, vagy Németországban jelentős állami szubszidió nélkül nem jelenik meg egyetlen szakkönyv sem). Akarja-e a magyar állam, hogy megmaradjon a magyar szakkönyvkiadás? Félreértés

ne essék: a digitális könyvet is szerkesztett, lektorált formában adják ki a tisztességes kiadók, aki meg nem tisztességes, inkább ne tegye. Vagyis digitálisan sem olcsóbb, és a könyv sem lesz olcsóbb, ha az állam nem vállal szerepet a hozzáférés megvásárlásával. A költségvetés körül döntéshozó helyzetben lévőknek kellene végre felfogni, hogy a költségvetésben akkor is csak kerekítési összegnek számít a szakkönyvkiadás támogatása, ha megtízszerezik a szubszidiós alapokat. Annyi meg nem is kellene. Egyetlen mérnöki önmegvalósító aktus (ami kétségtelen világszínvonalú, például egy szükségtelen völgyhíd) árkülönbözete 100 évre biztosíthatja a szakkönyvkiadás színvonalas továbbélését Magyarországon.

De ennyit a gyászról, és még két megjegyzést: Gyurgyák János gyakran mondja, „én befejeztem”. Hála Istennek még nem tette meg, ahogy más szakkönyvkiadók sem, és ne is adják fel. A másik megjegyzés a kiadóknak szól: az évek kell nyereségesnek lenni, és nem mindegyik kiadványnak. Ha a kiadói profilban még elfogadható kompromisszumok mentén olyan könyveket is elhelyeznek, amelyek nagyobb nyereséget hoznak, 'ad absurdum' azért a kiadó is szubszencionálhat egy-egy tudományos kiadványt (teszik ezt néhányan, de nem jellemző).

És most ünnepeljünk: a Századvég folyóirat, majd az Osiris Kiadó olyan szerzői névsort vonultat fel, amelynek olvasása során a jóérzésű embereknek kicsordul a könnye. Ha a közéletben is ennyire együtt lenne a magyar értelmiség, és nem hagyná magát az érdekek mentén szerveződő pártok, pártocskák által nevelés mértékig megosztani, akkor nem itt tartana Magyarország. Azok az emberek, akik ma már csak az egyik televíziót nézik, és az ahhoz tartozó nyomtatott sajtót olvassák, magukat sokkolják, és a másikkal találkozva csak a „... meg róka a gereblyédet”-re futja, huszonöt éve még együtt gondolkodtak valamennyi, a rendszerváltást remélő kollégájukkal. A pártfüggetlen, ténylegesen szakmai értékek mentén való gondolkodás kipusztult az országban, pedig – éppen a Századvég, és az Osiris kiadói politis-

kája mentén látható példa mutatja – lehetséges az együttes munka. Az Osiris 119 könyvsorozatában 1597 könyv jelent meg. A tartalomjegyzék mutatja – ez egyben a bibliográfia szerkezete –, hogy nem vádolható a kiadó szakmai elfogultsággal. Az egyes humán szakterületek arányosan képviseltetik magukat. A szerzőgárda szakmai iskolák szerint is sokszínű. Valamennyi diszciplína több tudományos ízlést mutat meg egy-egy társadalmi, történeti stb. kérdés megjelenítésében.

És még egy fontos szempont, amely a bibliográfiából jól látható: a kiadó kiváló intézmé-

nyi kapcsolati rendszert ápol. Egyetemek, akadémiai intézmények, múzeumok, levéltárak, könyvtárak, szabad értelmiségi csoportok is megmutatkoznak a kiadott művek tablóján. Intézmények nélkül ugyanis nem megy, ahogy civil mozgalom nélkül sem.

Végülis ez a bibliográfia olyan, mint az állatorvosi tankönyvek legendás szereplője „az állatorvosi ló”. A magyar társadalom, az állami élet számos betegsége megmutatható általa, és a gyógymódot is sugallja.

MONOK ISTVÁN